

- هزده من و سي و درنيم سیر و ده تازک * ۱۳ چذني (بفتح جيم فارسي و نون خفي و فتح دال و کسر نون و سکون ياي تحقاني) هزده من و بيست و نيم سیر و ده تازک * ۱۴ بهلامي (بضم ياي فارسي و هاي خفي و لام و الف و کسر ها و سکون ياي تحقاني) بسان او * ۱۵ صندل سبخ (بزبان هندی رکت چندن گویند بفتح را و سکون کاف و تاي فوقاني و فتح جيم فارسي و نون خفي و فتح دال و سکون نون) هزده من و چهار و نيم سیر و ده تازک * ۱۶ چمري (بفتح جيم فارسي و سکون ميم و کسر را و سکون ياي تحقاني) هزده من و دو سیر و هفت و نيم تازک * ۱۷ چمر ممری (بفتح جيم فارسي و ميم و سکون را و فتح ميم اول و سکون دوم و کسر را و سکون ياي تحقاني) هفده من و شانزده سیر و ربع * ۱۸ عذاب هفده من و پنج سیر و چهار تازک * ۱۹ سيسون تندگ (بکسر سين و سکون ياي تحقاني و فتح سان و سکون وار و نون خفي و فتح ياي فارسي و تاي فوقاني و نون خفي و سکون کاف فارسي) هفده من و يك سیر و سه ربع و بيست و هفت تازک * ۲۰ سادن (بسین و الف و نون خفي و فتح دال و سکون نون) هفده من و يك سیر و بيست و هشت تازک * ۲۱ شمشاد شانزده من و هزده سیر و بيست و پنج تازک * ۲۲ دهر (بفتح دال و هاي خفي و سکون وار) شانزده من و يك سیر و ده تازک * ۲۳ آمله که بهندي آمله گویند (بهمزه و الف و نون خفي و سکون وار و فتح لام و هاي مکتوب) شانزده من و يك و نيم سیر و يك تازک * ۲۴ کريل (بفتح کاف و کسر را و سکون ياي تحقاني و لام) شانزده من و يك سیر و ده تازک * ۲۵ صندل پانزده من و هفده سیر و بيست تازک * ۲۶ سان پانزده من و چهار سیر و سه ربع و هفت تازک * ۲۷ بنوس (بفتح با و نون و سکون وار و سین) که گيتي خداوند شاه آونام نهاد و بزبان ولايت آنوبالو گویند چهارده من و سي و شش و نيم سیر و ده تازک * ۲۸ کيلاس چهارده من و سي و پنج و نيم سیر * ۲۹ نيدب (بکسر نون و سکون ياي تحقاني و نون خفي و سکون يا) چهارده من و سي و دو سیر و ربع و سي و يك تازک * ۳۰ دارهين (بدال هندی و الف و سکون را و فتح را و سکون دال) چهارده من و سي و دو سیر و ربع و نوزده تازک * ۳۱ مين (بفتح ميم و سکون ياي تحقاني و نون) چهارده من و بيست و دو سیر و سه ربع * ۳۲ ببول (بفتح ياي اول و ضم ثاني و سکون وار و لام) بسان او * ۳۳ ساگون (بسین و الف و فتح کاف فارسي و سکون وار و نون) چهارده من و ده سیر و بيست تازک * ۳۴ بجي سا (بکسر با و فتح جيم و سکون ياي تحقاني و سین و الف و را) سیزده من و سي و چهار سیر * ۳۵ پيدلو (بکسر ياي فارسي و سکون ياي تحقاني و ضم لام و سکون وار) موافق بجي سا * ۳۶ توت سیزده من و بيست و هشت و نيم سیر و پانزده تازک * ۳۷ دهامن (بدال و هاي خفي و الف و فتح ميم و سکون نون) سیزده من و بيست و پنج سیر و بيست تازک * ۳۸ بان براس (بدا و الف و سکون

- نون و فتح با و را و الف رسکون سین) سیزده من و ده سیر و بیست و نه تازک کم * ۳۹ سرس (بکسر
 سین و سکون را و سین) دوازده من و سی و هشت سیر و بیست و یک تازک * ۴۰ سیدسون دوازده من
 و سی و چهار سیر و ربع و پنج تازک * ۴۱ فذوق دوازده من و بیست و شش سیر و چهار تازک * ۴۲
 چهوکر (بفتح جیم فارسی و های خفی و سکون واو و فتح کاف و سکون را) دوازده من و هفده و نیم
 ۵ سیر و بیست و دو تازک * ۴۳ ددهی (بضم دال اول و کسر دیگر مشدد و های خفی و سکون یای
 تختانی) بوزن او * ۴۴ هندی (بفتح ها و سکون لام و کسر دال و سکون یای تختانی) دوازده من و سیزده
 و نیم سیر و سی تازک * ۴۵ کیم (بفتح کاف و سکون یای تختانی و میم) دوازده من و دوازده و نیم سیر
 و سی تازک * ۴۶ جامن (بجیم و الف و فتح میم و سکون نون) دوازده من و هشت سیر و بیست
 و دو تازک * ۴۷ فراس (بفتح نا و را و الف و سکون سین) جامن مانند * ۴۸ بز (بفتح با و سکون رای
 ۱۰ هندی) دوازده من و سه سیر و ربع و بیست و پنج تازک * ۴۹ کهندو (بفتح کاف و های خفی
 و نون پنهان و ضم دال هندی و سکون واو) یازده من و بیست و نه سیر * ۵۰ چنار بسنگ او *
 ۵۱ چارمغز یازده من و نه سیر و ربع و هفده تازک * ۵۲ چنپا (بفتح جیم فارسی و نون خفی و یای فارسی
 و الف) بگرانی او * ۵۳ بیر (بکسر مجهول با و سکون یای تختانی و را) یازده من و چهار سیر * ۵۴
 آنب (بهمزه و الف و نون خفی و با) یازده من و دو سیر و بیست تازک * ۵۵ پاپری (بفتح بای
 ۱۵ فارسی و الف و یای فارسی دیگر و کسر را و سکون یای تختانی) بدستور او * ۵۶ دیار (بکسر دال و یای
 تختانی و الف و سکون را) ده من و بیست سیر * ۵۷ بید هم وزن او * ۵۸ کندیمر (بضم کاف و نون خفی
 و کسر با و های خفی و سکون یای تختانی و را) ده من و نوزده و نیم سیر و بیست و دو تازک *
 ۵۹ چیده (بکسر جیم فارسی و سکون یای تختانی و دال هندی و های خفی) هم وزن او * ۶۰ پیدل
 (بکسر بای فارسی و سکون یای تختانی و فتح بای فارسی و سکون لام برهمین کیش را بدو شکوف
 ۲۰ نیایش گرمی) ده من و ده سیر و ربع و بیست و یک تازک * ۶۱ کتهل (بفتح کاف و سکون تایی فوقانی هندی
 و فتح ها و سکون لام) ده من و هفت و نیم سیر و سی و چهار تازک * ۶۲ گردین (بضم کاف فارسی و
 سکون را و فتح دال و سکون یای تختانی و نون) بسان کتهل * ۶۳ رهیرا (بضم را و کسر مجهول ها و
 سکون یای تختانی و را و الف) ده من و هفت سیر و سی تازک * ۶۴ پلاس (بفتح بای فارسی و لام
 و الف و سکون سین) نه من و سی و چهار سیر * ۶۵ سرخ پید هشت من و بیست و پنج سیر و بیست
 ۲۵ تازک * ۶۶ آک (بهمزه و الف و سکون کاف) هشت من و نوزده سیر و ربع و بیست و پنج تازک *
 ۶۷ سیندل (بکسر مجهول سین و سکون یای تختانی و نون خفی و فتح با و سکون لام) هشت من و سیزده
 سیر و سی و چهار تازک * ۶۸ بگاین (بفتح با و کاف و الف و کسر یای تختانی و سکون نون) هشت من

- ر نه سیروسی تانک * ۶۹ لهسورا (بفتح لام و های خفی و ضم سین و سکون واو و را و الف) هشت
من و نه سیر و بیست تانک * ۷۰ پدماکه (بفتح بای فارسی و سکون دال و میم و الف و سکون کاف و ها)^(۱)
بسنگ لهسورا * ۷۱ انه (بفتح همزه و نون خفی و سکون دال) هفت من و هفت سیروسی و یک *
تانک * ۷۲ سفیدار شش من و هفت سیر بیست و دو و نیم تانک کم *
این سخنگی^(۲) بشماره ایست که سیر بیست و هشت دالم بود *

---

(۲) [د] سنجیدگی *

(۱) [ض د] و های خفی *

دفتر دوم در سپاه آبادی .

آئین سپاه آبادی *

گیتی خداوند مجاهدان اقبال را به مهین بندها و بهین اندرزها رهنمون گرداند و بگوناگون
 روش از ناهنجاریها باز آرد * از فرزندی این گروه دولت آری را گوناگون بر ساخت و شوریده گیتی را
 ستوده آرامش بخشید * برخی را بفرمان پذیری بسند نموده از فراوان کار رهائی داد و بسیاری بوم نشینان
 وحشی منش بدین آئین رهگرای سعادت گشتند * و سپاه زمیندار از چهل و چهار تک افزون چنانچه
 گذارش یابد * برخی را داغ اسپان فرمود و بیایه شناسی و چهره نویسی هنگامه برافروخت * و لخته را
 به پرستاری و همراهی یک نامزد کرد و شایستگان یکتائی را اعتبار افزوده احدی نام بر نهاد * و گروه را
 سزوار سرکردگی دانسته سرگروه گردانید * و بسیاری شایستگان تهیدست را بهر سواری خواسته نامزد
 فرمود * و بدان شماره بے داغ اقطاع باز دهد * توزانی و ایرانی بیست و پنج رویه و هندی بیست
 ۱۰ و عمل بردار خالصه پانزده * و این گونه را بر آردی خوانند * و چندی را که سامان مردم دشوار
 باشد نقش پذیرفتگان را بدو سپارند و این گروه را داخلی گویند * در ده هزار تا هزار و در هشت
 هزار تا هشت صدی و در هفت هزار تا هفت صدی و در پنج هزار تا پانصدی و در پانصدی
 تا صدی را داخل گردانند * و ازین فروتر کم منصب در بزرگ در نیاید * و برخی را بائین یازبی سپارند
 و این جوق را کُمّی نامند * و امروز گرمی هنگامه بر داغ پذیری است و این گونه سپاهی را برتری
 ۱۵ باشد * همگی والا بهیچ آنست که سپاهی بعاریت و تبدیل دامن آلود نشود و بنگاهداشت ستور دولت
 اندوزد * مردم زان را آزمندی بکج بینی برد و سود خود را در زیان اندیشد * سر آغاز جاریه دولت (که
 شهریار جهان آرا در پرده گزینی و بسیاری کاربردان بنگادو فاراستی) نوکر گسسته مهار زیسته و از
 بے آزومی هر چند بَشومی گرائیده * فرمایا گل زبند بارگی فروخته پیدانگی با عوض گزین تگاور
 بدانوی خراسا در ساختن در بیونائی و ماهواره جوئی یافه در آئیده و گفت رگو بذا خوشی و سرز نش کشیده *
 (۱) (۲) (۳) (۴) (۵) (۶) (۷) (۸)

(۱) [ض د] و سپاه و زمیندار || (۲) [ض] منصبدار بزرگ * [د] منصب در بزرگ *

(۳) [د] پرده گزینی بود || (۴) [ض] بنگاه فاراستی || (۵) [ش] بشوهری ؟ *

[ف] بشوهری ؟ [ض د] بشومی || (۶) [ف] آرزنده || (۷) [فاض] بیابوی *

(۸) [د] یافه دار شدی ||

گیتی خداوند آئین چهره نویسی بر نهاد و تنخواه مواجب بر بیدنش آن قرار گرفت * لخته خودگامی بر افتاد و سرور کار لشکری رونق دیگر پذیرفت * و آئین داغ که نادان آزار جانور اندیشد برای مهر افزائی بیدانشان پیدائی نداشت و از آنجا که آزر نیک از بد نشناسد و آز می از خود و خداوند ندارد و کام روائی^(۱) در تبه کاری بر جوید و بجانگزی خویش دواد نماید برخی بدگوهران^(۲) راه مانند سپرده (۹) همان خوبی نکوهیده پیش گرفتند و قدرے ناسرگی روائی یافت * و سودای عاریت گرم بازار گشت * خدیو آگهی^۵ داغ جانور بر چهره نویسی افزود * سبک سران هرجائی را بدبستان حقیقت بوده گران سنگ گردانید و فرمایگان مگس خوبی را بزرگ منشی و مردمی آموخت * آزمندان افسرده دل نشاط توانگرولی برگرفتند * سرابستان سپاهی آبیاری دیگر یافت و گنجینه اقبال آبادی پذیرفت * زه شگرفی آباد اندیشه و نیرنگی کارشناسی * بصورت شورش تکار میروند و در معنی نزهتگاه روحانی فروغ میگیرند *

۱۰ آئین جانداران^(۳) *

سال هزدهم الهی والا آهنج بروائی داغ شد * بایه شناسی مردم بدل گزین روش مقرر گردانید و دیگر جانوران را مراتب قرار گرفت * و بایست هر یک بر نگاشته دستوری شگرف بر نهادند و گزائی و ازائی روزگاران در پیشگاه دید داشته میانه روی برگزیدند * رشته حساب دانی دوتائی گرفت و شایسته قانونی^{۱۵} انظام یافت * بخشیان سیده آرا از گران بار بارش سبک دوش گشتند و بنزمت سرای شادمانی گذار افتاد * بارگی را هفت گونه بر ساختند و بهر یک رانده قرار گرفت عربی عراقی^{۱۵} سجده ترکی یابو تازی جنگله * نخست تازی نژاد یا در خوش سنجی و شگرفکاری بسان او * ماهواره هفت صد و بیست دام * روزت شش سیر دانه (و ارج آن در بر آورد هر جانور منی دوازده دام) دو نیم دام روشن زر و دو شکر و سه گاه * و ماه هفتاد دام بجهت جل و ارتک و یال پوش و تنگ که آنرا خدیو عالم فراخی گوید و گدیی و نخته بند و قیزه که عامه قایزه گویند و مگس ران و خرخره و هتھی (موئین کیه است^(۵) از دم اسپ برای پاک ساختن) و دست مال و پای بند و میخ و مانند آن * و این را خرج یراقی اسپ^{۲۰} گویند * و شصت دام بزین و لجام و در در ماه یک ابچی^(۲) (۹) نعل هر ماه هفت دام * و شصت و سه به تیماردار * و چون دو اسپ را خدمت کند دو چندان تنخواه دهند * همگی چهار صد و هفتاد نه دام * رفاهیت سپاهی و آسودگی حال بزوحش رفت و هشتاد و یک دام در آغاز کار بر افزودند * و در هنگامی که روید به سی و پنج دام رفتی و بحکم والا چهل اعتبار کردند هشتاد دیگر افزود آمد * و این سیمین مسکوک در داد و ستد علوفه بدین ارز باشد * و بار دیگر در روید بهر گونه بارگی جز^{۲۵}

(۱) [ف ا] و کامروائی و تبه کاری * [ض د] و کامروائی در تبه کاری || (۲) همچنین

در [ش ف ا ض و] * [د] راه نارسائی سپرده || (۳) [ف ا ش] آئین داغ || (۴) لفظ دو در [ش ف ا]

موجود است || (۵) [ف ا د] نخته بند || (۶) [ش ف ا و] ابچی * [ض د] ابچی و نعل ||

جنگله افزایش یافت * و امروز چنین تگاور برآورد نکند * دوسمین در تراق عجم پدید آید یا در پیکر
و کردار بدو مانند * یک ماده ششصد و هشتاد دام * ازان چهار صد و پنجاه و هشت دام خرج ناگزیر *
بیست و یک از نخستین کم ده ده در یراق وزین و لجام و یک در نعلبندی * و شصت و هفت در بار
اول زیاده شد و هفتاد و پنج در دوم و هشتاد در سوم * سومین عراقی مانند * بیشتر اندیش ترکی و
عراقی بود * ماهیانه پانصد و شصت دام * سی صد و پنجاه و هشت ناگزیر * صد کمتر از عراقی
سی سی در شکر و زین و لجام و پانزده در روغن و سه در چاروادار و دو در نعلبندی * هفتاد و دو دام در
اولین بار افزایش یافت پنجاه در دوم هشتاد در سوم * چهارمین از توران زمین برخیزد آنچه نذرمند
و بالیده باشد لیکن بسومین فرسد * ماهیانه چهار صد و هشتاد دام * بیست و نود و هشت ناگزیر *
شصت از میچس کم سی سی از شکر و گاه و ده از یراق و چهار از زین و لجام و دو از نعلبندی و
روغن * و دانه دو سیر افزودند (هزده دام ازین رو افزون آید) و شکر کاستند * نخست پنجاه و دو در
درم پنجاه در سوم هشتاد افزودند * پنجمین نیز در همان سرزمین خیزد لیکن بدان توانایی و بالیدگی
نبود و بیشتر نکوهیده گذش باشد * ترکی با زبون تر از خود پیوند * ماهواره چهار صد دام * بیست
و سی و نه دام ضروری * پنجاه و نه از ترکی کم * بیست و هشت در روغن و پانزده در چاروادار و ده
در یراق و شش در زین و لجام * نخستین بار چهل و یک دوم چهل و سوم هشتاد افزود آمد *
۱۵ و آن دو دیگر بیشتر هندی نژاد بود * گزین آنرا تازی و میانه را جنگله و فرات را تالو نامند *
گزیده قسراق در تازی برگیرند و گزده در جنگله شماره کنند * اولین سیصد و بیست دام * یک صد
و هشتاد و هشت ناگزیر * پنجاه و یک از یابو کم هزده در دانه و شش سیر قرار گرفت و پانزده از
گاه و ده از روغن زرد و شکر و هشت از یراق * آغاز کار بیست و دو بار دوم سی و سوم هشتاد برافزودند *
دومین بیست و چهار دام و یک صد و چهل و پنج و نیم ناگزیر * چهل و دو و نیم از تازی کم * دانه
۲۰ پنج سیر مقبر شد و پانزده از گاه و نه از دانه و شش از روغن و قند سیه و چهار و نیم از یراق و دو از
نعلبندی * در نخستین بیست و نه و نیم و در دوم بیست و پنج و در سوم چهل افزایش فرمودند *
در پیش استر را تازی گرفته و امروز هم سبک این * و در تالو یک صد و شصت دام برد *
اکفون از پایه اعتبار اذداخته اند *

۲۵ فین در نتش پذیری هفت گونه باشد مست شیرگیر سده منجیوار کرده و پندار کبه موکل *
و بسا فیاضانه در هیچ کدام تفرقه ندهند * ماهواره نخستین یک هزار و سیصد و بیست دام *
دانه روزی دو و نیم من * و بهر بیله زیاده از سه تیماردار ندهند مهارت بیوتی میته * ماهیانه نخستین
صد و بیست دام * و هر کدام را ازان دو نود * صد و بیست دام دیگر برافزودند * در سرآغاز کار داغ

شده و امروز فرق ساخته اند * دوم یک هزار و یک صد دام * دویست و بیست از اولین کم * دانه
دومین * صد و هشتاد ازین وجه نقصان پذیرفت و پانزده پانزده از مهرات و بهیوی کاستند * و در
غذایت خسروانی صد و ده افزودند * سوم هشت صد دام * سیصد از پیش کم * دانه یک و نیم من *
صد و هشتاد دام ازین رد و سی از میته و پانزده پانزده از مهرات و بهیوی کم شد * پنجاه دام برزنگزبان
افزودند * چهارم شش صد دام * دانه یک من * در کاستگی هفتای پیش لیکن نود برزنگزبان
افزایش یافت * پنجم چهار صد و بیست دام * دانه سی سیر * ازین رد نود و از مهرات پانزده دام
کاهدند و بهیوی بدو ندهند * و شصت افزودند * ششم سیصد دام * دانه پانزده سیر * ازین جهت
صد و سی و پنج کمی پذیرفت و زیاده از یک دانده بدو نهد * ماهواره شصت دام * صد و پنج دام
امزایش گرفت * هفتم پیش بر آورد شد * امروز بدان سعادت گردید * علوفه دویست و هشتاد دام *
در تنخواه قیل همان شماره دام بود و زیاده بر نساوند و کمی ازین بگذرد را زیاده *
ششم دویست و چهل دام * دانه شش سیر کاه یک دام بوق بیست ساریک شصت * پنجاه
و شش افزوده آمد و هفتای که نوح بریده چهل دام شد بیست دیگر افزایش یافت *
کار صد و بیست دام * دانه چهار سیر کاه یک دام بوق شش * و سی و هشت برزنگزبان
افزودند * در زمان آن نوح در دیگر زیاد کردند *

عزابه شصت دام * چهار صد و هشتاد چهار نار و صد و بیست برای مصالح و افزودنی آسایش * ۱۵
فین و عزابه جز منصب دار را ندهند و گزین سوار و شتر و میانه نار به نقش پذیرد رساند *

آلین منصب دار *

خرد بزوهان دورین را یک ندرستی بود و زمانیان را با بدستینان دورانی نداشتند * هر کشته
تا محدثی نماید گوی شورش فرود ناسبند و آشوب خود کامی بر نیند * آخشیشان را تا آمیزه
پدنگی فدایم زیاده نبار ندرستی کنند نکرده و نیرنگی مواید چهره نینورون * گروهانوه جانور * ۲۰
در خود آمیزه بر سارند و نقش خود سری زوده گوند * در چاره سالی دم آسایش بر گیرند و سود
و زبان را نریده پاسدانی بود * مردم باد بانفس ذوقون بقره سالی دانگر فرولان نیازمند و پایندگی او
با برهان سلطنت در کبر * بدگوهرهای شگرف و اندیشههای تباہ خشم و از را تازہ شورشها در آموزد
و جان کاهی و دل آزاری را دین داری بر شمره * ایزد به مال برای فرود نماندن غبار بیداشی یک را
بر گیرند و تانی بر کمال و توفیق بر افزون همراه گرداند * از بشناسائی و دایری و فراخ حوصلگی * ۲۵

(۱) [ش ضی د] زمان نوح || (۲) [ش] هشتاد بهای کاه * [د] هشتاد نجار و کاه ||

(۳) [ض د] نیست || (۴) [ف ا] دوراهی || (۵) [د] فرو نشیند ||

ماده	بار									
	اول	دوم	سوم	چهارم	پنجم	ششم	هفتم	هشتم	نهم	دهم
پای	عربی	شصت و هشت	پانجاه و چهار	چهل و نه	سی و چهار	سی و سه	سی و دو	سی و یک	سی و یک	سی و یک
	مسیحی	شصت و هشت	پانجاه و چهار	چهل و نه	سی و چهار	سی و سه	سی و دو	سی و یک	سی و یک	سی و یک
	ترکی	صد و سی و شش	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت
	پارسی	صد و سی و شش	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت
	تازی	صد و سی و شش	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت
	جنگله	صد و سی و شش	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت
	شهرگیر	چهل	سی و پنج	سی	سی	سی	سی	سی	سی	سی
	ماده	شصت	پانجاه	چهل و دو	سی	سی	سی	سی	سی	سی
	مسیحی	چهل	سی و شش	سی و نه	سی	سی	سی	سی	سی	سی
	کرهه	چهل	سی و چهار	سی و نه	سی	سی	سی	سی	سی	سی
قیل	پنجگانه	بیست	پانزده	دوازده	ده	ده	ده	ده	ده	ده
	شتر	صد و شصت	صد و سی و چهار	صد و دوازده	صد و دوازده	صد و دوازده	صد و دوازده	صد و دوازده	صد و دوازده	صد و دوازده
	خجری	چهل قطار	سی و چهار قطار	بیست و نه قطار	بیست قطار	بیست و نه قطار	بیست و نه قطار	بیست و نه قطار	بیست و نه قطار	بیست و نه قطار
	عربی	بیست و هشت	بیست و چهار	بیست و نه	بیست و نه	بیست و نه	بیست و نه	بیست و نه	بیست و نه	بیست و نه
	مسیحی	بیست و هشت	بیست و چهار	بیست و نه	بیست و نه	بیست و نه	بیست و نه	بیست و نه	بیست و نه	بیست و نه
	ترکی	صد و سی و شش	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت
	پارسی	صد و سی و شش	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت
	تازی	صد و سی و شش	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت
	جنگله	صد و سی و شش	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت	صد و هشت
	شهرگیر	چهل	سی و پنج	سی	سی	سی	سی	سی	سی	سی
ماده	اول	شصت و هشت	پانجاه و چهار	چهل و نه	سی و چهار	سی و سه	سی و دو	سی و یک	سی و یک	سی و یک
	دوم	شصت و هشت	پانجاه و چهار	چهل و نه	سی و چهار	سی و سه	سی و دو	سی و یک	سی و یک	سی و یک
	سوم	شصت و هشت	پانجاه و چهار	چهل و نه	سی و چهار	سی و سه	سی و دو	سی و یک	سی و یک	سی و یک
	چهارم	شصت و هشت	پانجاه و چهار	چهل و نه	سی و چهار	سی و سه	سی و دو	سی و یک	سی و یک	سی و یک
	پنجم	شصت و هشت	پانجاه و چهار	چهل و نه	سی و چهار	سی و سه	سی و دو	سی و یک	سی و یک	سی و یک
	ششم	شصت و هشت	پانجاه و چهار	چهل و نه	سی و چهار	سی و سه	سی و دو	سی و یک	سی و یک	سی و یک
	هفتم	شصت و هشت	پانجاه و چهار	چهل و نه	سی و چهار	سی و سه	سی و دو	سی و یک	سی و یک	سی و یک
	هشتم	شصت و هشت	پانجاه و چهار	چهل و نه	سی و چهار	سی و سه	سی و دو	سی و یک	سی و یک	سی و یک
	نهم	شصت و هشت	پانجاه و چهار	چهل و نه	سی و چهار	سی و سه	سی و دو	سی و یک	سی و یک	سی و یک
	دهم	شصت و هشت	پانجاه و چهار	چهل و نه	سی و چهار	سی و سه	سی و دو	سی و یک	سی و یک	سی و یک

آئین احدی *

گیتی خداوند از کاردانی برخی بردان شایسته کار را منصب ندهد لیکن از پرستاری دیگران رهایی بخشد * در بندگان خاص درآید و به یکتائی سرپنداری گیرد * بدبستان خدمت آموزی رود و عیار گوهر چهره برافروزد * و چون قدسی بسیج آنست که صورت رنگ پذیر معنی گردد این فرومیده * مرد را احدی بر خواند * ایزدی یاد کرد همگنان را فروگرفت و پایه شناسی را تازه دستور بر نهاده آمد * و به تیمارداری اینان دیوان و بخشی جداگانه شد و امیر بزرگ بسرکردگی قرار یافت * و سره مرده بنمودن پژوهندگان این دولت نامزد فرمود * به منت فرشی و دامن آلابی هر روز چنده را در پیشگاه حضور آورد و در بیدش والا عیار برگرفته آید * چون پذیرش یابد از یادداشت و تعلیقه بچهره نویسی و برآورد رسد * بخشی ضمان گرفته دیگر بار در پیشگاه بیدش آورد * ناگزیر افزایش یابد * از نیم سوانی تا ده چهل فراوان و زیاده از ده هفتاد نیز افزون گردد * و بسا کس افزون از پانصد روپیه ماهواره یابد * و سپس به نه هندسی نشانمند آید * و سرآغاز این روش تا هشت بارگی نقش پذیرفته اکنون بر پنج نیفزاید * و بدست آریز سرخط هر کدام پروانچه برگردد و هده ساله حجت گنجور بود * در هر چهار ماه پژوهش چهره دیدن رود و بامضنامه دیوان و بخشی که آنرا بزبان وقت تصحیح نامند مشرف خزانه قبض نویسد * و به نشان اولیای دولت استواری یابد * گنجینه دار آنرا برگرفته خواسته بر دهد و تا انجام رسیدن یک ماه پیشتر برگردد * ساله ده ماه نند یابد و ده نیمه بازستاند و باقی را ستور و دیگر جنس بر دهند در عذقوان سعادت پذیری بیشتر خود اسپ سامان کند و سپس از سرکار یابد و اگر سند کارپردازان که آنرا سقطنامه خوانند بناپیدائی بارگی بازگوید روزگار سپری شده مجری یابد و تا یافتن ستور خرج آن کاسته گردد * و گرنه از سرآغاز چهره پژوهی باز ندهند * و همواره خواهندگان ستور را در پیشگاه والا باز دارند و در ماهواره و بخشش فراوان اسپ داده آید * ۲۰ یک نیمه در ارناس^(۳) [؟] شمارند و دیگر در چهار قبض برگیرند و اگر وام فراوان باشد در هشت *

آئین دیگر سواران *

لخته چون حال منصب دار و احدی گذارش یافت اکنون روش پایه سوم میگذارد و سرچشمه آگهی سیراب میگرداند آقا چذدگی اسپ قرار دهد و بخشیان از سر زرف نگهی نمایند * سپس چهره نویسی شود و شتر^(۵) یا گاو در غیر یلک اسپه زیاده کند و نیمه برآورد دستور^(۶) برای خرج گزیده سوار افزایشند * ۲۱ و گرنه در بخش از پنج افزوده گردد * یلک اسپه بدین نمط * عراقی سی روپیه * مجتس بیست

(۱) [ف] بدیشان || (۲) [ف] سقطی نامه || (۳) این لفظ در آئین واقع نویسی نیز می آید *

[ض] ارماس * [ف] اریاس * [ا] اریاه ماش * [د] ارناس یعنی انعام || (۴) [د] آغاز

* و گفته که در بعضی نسخه آقا || (۵) [ض] و شتر یا گاو و در غیر || (۶) [ش ف ا د] برآورد ستور *

و پنج، ترکی بیست، یا پانزده، تازی پانزده، جنگله دوازده * عمل گذاران خالصه بیست و پنج یافته
 اکنون پانزده * و تا چهار اسپ نگارش پذیرفته و امروز زیاده از سه دستوری نیست * و در هر
 ده باشی دو چهاراسپه و سه سه اسپه و سه دواسپه و دو یک اسپه نگارین شده و بر همین شماره دیگر
 منصب داران * اکنون سه سه اسپه و چهار دواسپه و سه یک اسپه *

۵ آئین پیدانگان *

- چون پایهای سوار گذارش یافت قدری ازین افتادگان راه پرستاری میزدیسد * این قدم فرسایان
 بادیه جوپائی کوناگون باشند و شرف کارها را دستیار * قدرانی گیتی خداوند بایست هر یک را
 دستور بر نهان و راه آسانی که و مه را فرابیش داشت * نویسنده این خامه پودان آواره نویسن *
 چنانچه فراز والا پایگی بر آید درین جرگه نیز خدمت اندوزند و بس فراوان باشند اول پانصد
 دام * دوم چهار صد * سوم سیصد * چهارم دویست و چهل * بندوقچی دوازده هزار ملازم رکاب *
 نصرت اعتصام * و بدین کار بتکچی دیده ور و کنجپور و سیرچشم و داروغه جندکار نامزد * اگر چه برخی
 دران مراتب سه گانه باشند لیکن بدین نظم بس اندوه * برخی از کاردانی و سربراهی بهمه ور * لخته
 بدیشان سپیده نقرت را بوحدهت باز گردانند تا رشته کارسازی و کارآگهی درتائی یابد * ماهواره سرگروه
 چهارگونه بود سیصد دام دویست و هشتاد دویست و هفتاد دویست و شصت * و دیگران بر پنج
 قسم و هربخش سه طور * اول دویست و پنجاه دام دویست و چهل دویست و سی * دوم
 دویست و بیست دویست و ده دویست * سوم صد و نود صد و هشتاد صد و هفتاد * چهارم صد و
 شصت صد و پنجاه صد و چهل * پنجم صد و سی صد و بیست صد و ده * دربان هزار چابک دست
 بشاه راه خدمت خاکساری نمایند و پاسبانی والا درگاه را ملتزم * ماهواره میوند ۵۵ بر پنج گونه بود
 دویست دام صد و شصت صد و چهل صد و سی صد و بیست * و دیگران را از صد و بیست زیاده
 و از صد کم نیست * خدمتیه نیز بدان شماره * پیرامن دولتخانه چشم آگهی کشوده دارند و راه فرمایش
 نکرند * از پنجاهی تا بیستی دویست دام و ده باشی صد و هشتاد صد و چهل * و دیگران صد و
 بیست صد و ده صد * این گروه برهونی و دزدنشاری نامور بودند * فرمانروایان باستانی چاره آن
 بشایستگی نیارسته اند * امروز از دم گیری گیتی خداوند در راستکاری و امانت گذاری روشناس *
 بیشتر ماوی میفتند * سردار ایشان از سعادت سکالی خطاب خدمت رانی یافت * در پایه ولایت آرام
 گرفت و هر یک بدام خدمتیه چهره بختمندی برافروخت * میوزه از بوم میوات * به تیزرویی برخیزند * ۲۵

(۱) [د] نگارش * [ا] بنگارش || (۲) [د] سواران || (۳) [ش] وخامه * [ض د]
 خانه پودان || (۴) الفظ صد و ده صد در [ف ا] نیست || (۵) در [ش] نیست ||
 (۶) [ش] مادی * [ف] باوی * [ض د] بادی || (۷) [ض د] ارادت ||

خواستہ را بہ پختہ کاری از دور دست آورد و بجاسوسی و اشکال فہمی نادرہ کار * بہمان شماره انتظار فرمان
 برند * ماہیانہ بہ پیشین دستور * شمشیر باز * این سرفشانان جانباز فراوان گونہ باشند و شکرکاریہا
 نمایند * بہ تیزبائی و چابکدستی در آویزند و در آفت و خیز کارانی را با پردہی دوشادوش دارند *
 برخی با سپر آویزش کنند و طائفہ چوبدستی بکار دارند و بدین زبان لکرایت گویند (بفتح لام و سکون کاف
 و واو و الف و کسر یای تحتانی و سکون تائی فوقانی) * و لختی بے پناہ یکدست کار فرمایند * این طائفہ را
 یکہاتہ نامند (بفتح بای تحتانی و سکون کاف و ہا و الف و فتح تائی فوقانی و ہای مکتوب) * نخستین
 گروه خاور زمین سپر را قدرے خودتر گردانند و آنرا چروہ گویند (بکسر جیم فارسی و سکون واو و فتح واو
 و ہای مکتوب) * و از جنوبی مرز چندان پہنادر سازند کہ سوارے در پناہ ایستد * آن را تلوہ نامند
 (بکسر تائی فوقانی و سکون لام و فتح واو و ہای مکتوب) * جمعے را پھرایت خوانند (بفتح بای فارسی
 و ہای خفی و واو و الف و کسر یای تحتانی و سکون تائی فوقانی) بدرازا کمتر از قامت مردم و
 پھنا یک گز سپرے بکار دارند * و نیز برخی را بانایت خوانند (ببا و الف و نون و الف و کسر یای
 تحتانی و سکون تائی فوقانی) * شمشیرے دراز بر سازند قبضہ او یک گز افزون بود بہر دو دست
 نادرہ کاری نمایند * چندے بنام بنگولی مشہور آفاق (بفتح با و نون خفی و ضم کاف و سکون واو و
 کسر لام و سکون یای تحتانی) * شمشیرے خاص برگیرند کجی پایان بفرار گاہ نباشد و بسپر نپردارند
 و نیز نگینہا بجای آرد کہ بکابد گفت در ننگجد * و نیز بعضے چابکدستان عرصہ دلاری خنجر و کار را
 بطرزها بر سازند و بوالعجب کارها پدید آرد * و ہر کدام را نامے جداگانہ و ہنرے بدیع بود * بگذارش
 در نیاید و بشنوایی کام نتوان برگزنت * افزون از صدہزار باشند و ہزار گزیدہ پیوستہ ملتزم حضور *
 صدی پایہ احدی و افزون گیرد * ماہوارہ فروتر از ششصد تا ہشتاد باشد * پہلوان * ہوارہ کشتی گیران
 و مشت زنان ایرانی و تورانی و سنگ اندازان کم خطا و از تفاوتان ہندی و نادرہ کاران گجراتی کہ
 ایشان را مل گویند (بفتح میم و سکون لام) و دیگر جنگ آوران گروہاگروہ در آستانہ اقبال بحر بردند *
 از چہار صد و پنجاہ دام زیادہ و از ہفتاد کم نبود * و ہر روز در گرد ہمسر در آویزند و گوناگون بخشش روہ *
 نام چیرہ دستان * میرزا خان گیلانی * محمد قای تبریزی (گیتی خداوند شیر حملہ نام بر نہاد) *
 صادق بخاری * علی تبریزی * مراد تبرکستانی * محمد علی تورانی * فولاد تبریزی * قاسم تبریزی *
 میرزای کہنہ سوار تبریزی * شاہ قلی کرد * بلال حبشی * سدھو دیال * علی اسری رام * کفہیا * منگول *

(۱) [۵] و اشکال فہمی || (۲) [ضی] نیزہ || (۳) [ش] زمان ||

(۴) [د] در خاور زمین || (۵) [۵] بسر || (۶) [د] چندے ||

(۷) [۵ ض د] نادران || (۸) [ف ا] ہمسر شگرفانہ || (۹) [ف ا] قلی ||

(۱۰) [ش] فولادی || (۱۱) [ض د] بلال ||

- گنیش ، آنبا ، نانکا ، بلبهدر ، بجرناته ، چیله ، خدیو خداپرست بر اسیران غربت گرامی نام بندگی
 نکرهیده شمارد ، خداوند کاری جز دادار بے همال را سزاوار نداند و این افتادگان شاهراه خدمت را چیله
 بر خواند (بکسر مجهول جیم فارسی و سکون یای تختانی و فتح لام و های مکتوب) بهندی زبان
 ارادت گزین عقیدتمند را گویند ، گروه انبوه ازین عاطفت راه گرامی سعادت مندی گشتند ، و او را چندگونه
 بر شمارد ، نخست آنچه عامه پندارد ، جمع بر غیر آئین خود چیره دستی یابند و خرید و فروخت
 رود ، دانش بیژوه این را ناخوش انگارد ، دوم آنکه از خود کامی بر کذاره شود و راه ارادت سپرد ، سوم
 فرزند ، چهارم جان شکر در ملک وارث در آید ، پنجم دزد از تباہ کاری باز آمده پرستار خداوند خواسته
 گردد ، ششم از خونریزی باز خرید ، فرمان پذیر رهاننده باشد ، هفتم بکشانه پیشانی خویشتن بدین
 پایه قرار دهد ، روزینه یک روپیه تا یک دام ، جوق جوق بر ساخته بکارشناسان جدگزین سپارند
 و از کارکرد اینان آگهی رود ، گوناگون هنر آموزند و پایه شناسی چهره برافروزد و کارها بشایستگی گراید ،
 و از نیکو پرستاری و گوهر شناسی فراوان مردم از هر طائفه بدیگر مراتب سپاه ارجمندی یابند و از
 پیدانگی بامیری سرافراز آیند ، گهار ، از شگرف پیدانگان هندوستان ، گران بارها بدوش برگیرند و فراز
 و نشیب در نوردند ، پالکی و سگهاس و چوتول و درای بر گرفته چنان نرم شتابند که آسوده ناخوش
 جنبش نپذیرد ، درین مرزوبوم فراوان باشند ، از دکن و بنگاله گزیده تر خیزد ، چند هزار بدرگاه والا
 خدمت گزین ، سرگروه را از سیصد و هشتاد و چهار دام زیاده و از صد و نود و دو کم نبود ، دیگران را صد و
 بیست تا صد و شصت ، پیداد داخلی ، برخی این گروه را بخدمت امیران سپارند و علوفه از درگاه یابند ،
 آقا بشماره نیمه سواران پیدانگان را چهره نویس گرداند ، چهارم بخش بندوقچی باشد و دیگر تیرانداز ،
 لخته درود گرو آهن گر و سقا و بیل دار نیز درین جرگه در آیند ، سرگروه بندوقچی صد و شصت دام
 و دیگران صد و چهل ، میرده تیرانداز صد و بیست تا صد و هشتاد و دیگر صد تا صد و بیست ،
 داستان اینان بس دراز است بگزیدگان بسند نمود و چندی ازان در کارخانها گذارده آمد ،

آئین نقش پذیری چاروا

- گیتی خداوند چون اندازه مراتب مردم برگرفت و چگونگی جانداران پیدائی یافت چندی از
 بتکچیان سعادت منش را برگماشت تا چهره نویسی نمایند و نشانهای خاص او را بر نویسند ،
 سال و پدر و بنگاه و ذات برنگارند ، و از کار آگهی داروغه نامزد فرمود تا مردم رنج انتظار نیابند ، و در
 کارسازی برشوه و پاره آرزومند نگردند ، سپاهی نخست بشرف ملازمت سعادت اندوزد ، پایه او در
 حضور اقدس قرار گیرد و بدست آویز تعلیقه نویسدگان کاربند آیند ، و داخلی بتصدیق خداوند

(۱) [د] نمایند || (۲) [ه] سگهاسن ، [ش] سگاسن || (۳) [د] اما و در آخر فقره گردانند ||

(۴) [ض د] میرده و تیرانداز || (۵) [ض د] واسم پدر || (۶) [ض د] برشوت و باره ||

خوبش بقلم درآید * و از کارشناسی پنج تن فروهیده را بدیدبانای حال آدم و اسپ و قرار علوفه مقرر گردانید * کارفرما اینان را در فراخنای فراهم آورد و اوراق چهره فرابیش گذارد و شخص را با ستور بزرگ نگاهی این مردم رساند * و برآورد در ذیل اوراق برنویسند و بسکه اینان رسد تا دگرگونگی فرود و اعتبار را سزد * سپس آن نگاشته را بداروغه نظر سپارد * و بآئینه که نگارش یافت در پیشگاه حضور آورد و بکم و زیاده آموزش رود * گیتی خداوند گوهر آدمی زان را از نقش پیدشانی برخوردار و کاستن و افزودن فرماید و از ناصیه پیشه ور را از سپاهی جدا برساند * دیده وران بشکفت در شوند و نهفته دانی برشمارند * و بر نامه پذیرائی واقعه نویس نشان خود کند و میز عرض و سرکرد کشت سکه بر نهد و بدست آویز این سند داروغه داغ نقش پذیر گرداند * سر آغاز کار بشکل سرسین جانب راست گردن اسپ نشانمند شده * و چندی بشکل دو الف متقاطع برزویابی قائمه * سرهای الف گنده

۱۰ باین صورت ران راست آرایش گرفته * و مدتی کمان آسا بود که چله فرود آورده باشند * و سپس برآستی آموزی داغ هندسه مقرر شد و از آهن هندسه^(۲) رقمها ساخته نقش اشتباه بزدودند * و درین مراتب نیز سرسین راست نقش پذیرفت * هرکه در مرتبه اول بدین سعادت میرسید هندسه یک را بکار می بردند و در دوم بار هندسه دو و همچنان * و امروز از وفور مهربانی و کار آموزی بهر یکی از فرزندان خردپزوه و خوبشاورندان سعادت منش و سپهسالاران عقیدت پیوند و دیگر وابستگان عتبه خلافت هندسه^(۱) خاص عنایت شد * از بینشهایی که درین کار رفت نخست چاره اسپ مقطی بود * هرگاه در داغ مکرر عوض می آوردند سپاهی از هنگام نایافت بازخواستی و بخششیان از روز حال اعتبار کرده * چون این داغ مرحمت شد قرار یافت که هرگاه امی از تبیینان بعوض نگاهدارد چهره نوشته بهمان داغ نشانمند گرداند و بهنگام داغ مکرر بخششیان آن داغ و چهره دیده اعتبار نمایند * و نیز اسپان موافق چهره کرایه داده کار خوبش میساختند * از جدائی داغ این خیانت بر افتاد و راستی را روز بازار شد *

۲۰ آئین داغ مکرر *

بندگان سعادت گرامی هر سه سال تجدید داغ نموده آرایش سپاه نمایند تا از دید ایشان هرگردانان بادیه ناراستی بشاهراه راستی شتابند * و اگر درنگ رود دهلیک از اقطاع او کم گردد * پیشتر در داغ مکرر هندسه آن مرتبه را می نگاشتند چنانچه در داغ دوم نقش دو کرده و همچنان * امروز که بهر یکی داغ هندسه قرار گرفت همان را تکرار نمایند و در احدی همان دستور پیش گذاشته

۲۵ آمد * و جمعی از بتکچیان و خدمتکاران نزدیک که فرصت سرانجام جاگیر ندارند و ماهواره نقد برگیرند در یک و نیم سال داغ را تازگی بخشند * امرای دور دست از حال دوازدهم در گذرانند * و چون هشت سال از داغ بگذرد دهلیک کاسته گردد * و اگر کسی را منصب افزایشند و سه سال از داغ گذشته باشد

ذات او را تلخوایه دهند و مردم افزوده را پس از داغ • پیشینان و پسینان تن شوند و هرکه در نازگی
داغ گزیده بارگی در عوض آورد بنظر همایون بگذرد و پدیرائی یابد •

آئین کشک *

- بزبان وقت چوکی خوانند • سه گونه بود • سپاه چهارگونه هفت بخش شد و هر یک بروزی
نامزد و امیر بزرگ هوش بسرکردگی سراز • یکم از طرز انان معامله شناس بمیر عوضی چه روز
سعادت گردد • و همگی احکام خلافت بشناسائی این دو فروهیده مرد روانی گیرد • شبانروز پیروان
دولتخانه به نیایش ایستند و در انتظار فرمایش بنشینند • شامگاهان قور پادشاهی ببارگاه والا فرادارند •
براستا آیدگان باز ایستند و دیگر سو پاسداران پیشین صف آرایند • خدیو عالم بهر یک و ارسد •
و حضور و غیبت پیدائی گیرد • هر دو گزیه تسایم کرده پدیرای سعادت آیند • و اگر گیهان خدیورا
شغل گزین تر باشد یکم از فرزندان سعادت گرای بدیدبانی نامزد گردد و از مهراندوزی و پرستش آموزی و
عیارگیری و هنگامه آرائی فراوان توجه درین کار فرماید • و هرکه از حیلہ سگالی و کاهل منشی بچوکی
نیابد مواجب هفته بدو باز ندهند و گاه مائسه درخور سرمایه آگهی گردد • و نیز همگی فیروزی جنود
را دوازده بخش ساخته هر یک بمایه نامزد باشد و دور و نزدیک هنگام خویش ملتزم درگاه والا شود
و بگونگون عاطفت سربلندی یابد • و گزیه که بسرحدهای دوردست باشند یا بگزین خدمته
سرگرم حقیقت عرضه دارند و بحکم والا کابند آیند • و سرآغاز ماه شمسی بآئین هفته تسلیم کنند و
بخسروانی عنایت اختصاص یابند • و نیز عساکر انجم شکوه را بدان شماره قسمت فرموده اند و
هر قسم را بسال اختصاص بخشیده تا گزینان سپاه در سال خویش رو بدرگاه آورند و بخدمت حضور
سعادت اندوزند •

آئین واقع نویسی *

- گزیده طرز است ناگزیر جهانبانی بل ناگزیر هر اندوھے • اگرچه نام ازان در باستانی زمانه
بر گویند ازین جاوید دولت طراز معنی گرفت • چهارده بتکچچ سیرچشم درست خامه جدگزین
نامزد شد و هر روز دو کس قرار یافت و پس از چهارده روز نوبت بیکم رسد • و از کارشناسی و
دوبینی چندین شایستگان این خدمت برگزینند و هر کدام برای روز آماده باشد • هرگاه ازان
چهارده یکم را ناگزیر فرمایش آید او بدان شغل سعادت اندوز • و ایقان را بزبان وقت کوتل خوانند •
فرموده و کارکرد گیتی خدارند بر نویسد و آنچه کاربرد ازان سلطنت بعرض رسانند برنگارند • و خورد
واشام خواب و بیداری ایستاد و نشصت زمان بودن بشبستان اقبال و خرامش نمودن ببارگاه خاص
و عام چگونگی شکار تسلیخ جانوران کوچ و مقام ^(۲) رهنمونی نذر دلاوز سخندان شنودن دانش نامها خیرانعام

تکلیف روزینه و ماهواره، منصب تابین، ماهیانه، جاگیر، ارناس، سیورغال، کاستن و افزودن خراج، اجاره،
 ایتیاع، تحویل، پیشکش، ارسال، نفاذ یافتن فرمان، بمهر اقدس رسیدن، آمدن عرائض، گذارش یافتن پاسخ،
 ملازمت، رخصت، تعیین مدت، بکشت نیامدن، جنگ و فیروزی و آشتی، فروشدن روشناس، آویزه جانوران
 و پرو پای، اسقاط سیاست، بخشایش، گذشت بارعام، کتخدائی، ولادت، چوگان بازی، چوپر، نرد، شطرنج، گنجفه،
 ۵ و جزآن، حوادث آسمانی و زمینی، فصول سال، عرض واقعه * باستصواب یک از بندگان آگاه دل راستی مدش
 روزنامهچته این فروهیده مردم بسمع همایون رسد و غازه پذیرائی یابد * و آن بتکچی سانحه را برنویسد
 و مهر خود کند و بچوینده سپارد و بمهر پروانچی و میر عرض آراید و مهر آن کس که بشناسائی او
 پذیرائی یافته استوار گردد و آنرا درین روزگار یادداشت خوانند * و خوشنویس روشن بیان راستی گذار
 جداگانه نامزد فرموده اند * چون این نگاشته بافجام رسد او برگیرد و پیش خود دارن و بگذارش درخور
 ۱۰ مقصود بنگارد و بمهر خود بجای آن بسپارد و بمهر و خط واقعه نویس و سکه رساله و میر عرض و داروغه
 رسد * این نوشته را تعلیقه و نگارنده را تعلیقه نویس بر خوانند * سپس بروش که گفته آمد نقش پذیر
 نگین دیگر اعیان دولت آید * همگی اندیشه گیتی خدایند آنست که رشته آگهی دونائی گیرن
 و در بایست وقت کمی و افزونی از هنجار بزرگردد و فرمایگان خیانتمند پیغوله گزینند و سعادت سرشتان
 آگاه دل فراز اعتبار برآیند و کارسازان از بیمناکی رهائی یابند و فرامشکاران بدگمان را چاره سگالی شون *

آئین سرانجام اسناد *

۱۵ سررشته داد و ستد آنگاه دوتائی گیرد که از نهان خانه دل بر فراز گویائی بر آید و بگذارش قلم
 پایداری یابد و بنشانهای راستان طراز درستی گیرد * چذین نگاشته را سند بر خوانند و گوناگون مردم
 بدر کامیاب گردند * گنجوران بدست آویز آن از بازخواست رهائی یابند و خواهشگران بکام دل رسند *
 کارانان درستی مدش که پیشانی اینان غازه راستی تابد گفتار و کردار را بر صفایح و اوراق نویسد و
 ۲۰ یادکرد را مایه ده آید * آن را دفتر برگویند * گیتی خدایند درین کار نیز ژرف نگهی فرمود و شایسته
 نظام بخشید * درست نویسان راستی سرشت و سیرچشمان دیده ور را بدین کار باز داشت و دفتر بدست
 کارانان کم از سپردن و سررشته آن را بکار آگهی خویش استوار گردانید * و آن از سه گزده درنگردن * ابواب المال
 از خراج ملک باز گوید و افزونی و کمی، بخواند و هرگونه خواسته که فراهم آید در آن بنگارند * ابواب التحویل چگونگی
 سرانجام منزل و تذقیح جمع و خرج خزینده اران و اوارجه نویسی گوزگرن خرید و فروخت دران بر گذارند *
 ۲۵ توجیه سررشته ماهیانه سپاه ازو بدست آید و چگونگی داد و ستد درو گذارش یابد *

(۱) [ا ض د] ارناس * [ش ف] از ماس || (۲) [ه ش ف ا] بنشانه ||

(۳) در [د] تقسیم سه گونه چنین نوشته است ابواب المال ارباب التحویل اوارجه نویسی ||

(۴) [ف] توجیه ||

- و اسناد چندے خاھن گرامی هگین شاعنشاهی بود * و برخے بہر و نشان ارکان دولت رسد و سپس ہوالا سگہ بلند پایگی یابد * و جوئے از نقش نگینہای بزرگان بر نگذرد بدین نمط *
- فرمان ثبتی در سہ چیز انتظام یابد * نخستین مفاصب والا، وکالت، سپہ سالاری، اتالیقی و شہزادگان، امیرالامرائی، ناحیتی، وزارت، بخشیکری، صدارت * دوم جاگیر بدون مہایانہ، مسلم داشتن نو کشورہ
- ملک، جائے بعدوان ملک دادن * سوم سیورغال، بادروزہ، سرانجام بقاع خیر * چون تعلیقہ انتظام یابد دیوان ۵
- جاگیر برآوردی تنخواہ دہد * اگر یرلیغ داغ دارد دیگر بار بدیدہ وری بخشیان رسد و بر پشت یا کنار آن بنویسند، خاصہ و مردم برآورد نمایند کارگران این شغل چہرہ نویسی کنند، * و چون بداغ بلند پایگی گیرد بخشی بزرگ تعلیقہ برگرفته نگاشتن بعدوان قرار مہایانہ بنشان و مہر خود سپارد * و آن را بزبان حال سرخط گویند * بدفاتر دیگر بخشیان پذیرائی یابد و نشانہای خاص برگیرند * دیوان پیش خود داشتہ شمارہ مہوارہ و مہایانہ نماید و بعرض ہمایون رساند * اگر فرمان جاگیر شود بر عنوان نویسد، * ۱۰
- تعلیقہ تن قلمی نمایند، * و بتکچیان آنرا بسند نگاہ داشتہ نوشتہ سپارند * نخست دیوان، ثبت نمایند،^(۱۳) قید کند و بترتیب نشان دفتر و مہر دیوان بخشی مشرف دیوان رقم پذیرد و بر طبق آن منشور والا نگارش یابد و ثبت دیوان رسد * صاحب توجیہ^(۱۴) آخرین تعلیقہ را پیش خود نگاہ دارد و شرح آنرا در ضمن فرمان نویسد و نشان و مہر خود نماید * پس مستوفی ژرفنگہی بجای آورد و ثبت و نگین او رسد * گذشت آن ناظر و بخشیان نشان و مہر نمایند * سپس بمہر دیوان و مشرف و وکیل ۱۵
- رسد * و گر حکم نقدینہ نفاذ یابد نیز بہمان آئین سرانجام گیرد لیکن این فرمان را بزبان وقت ہرات گویند * و اوارہ نویسی آن معاملہ بتفصیل در ذیل باشد * و پس از ناظر دیوان بیوتات مہر و ثبت خود کند و از بخشیان و دیوان گذشتہ بہ نشان و مہر خانسامان رسد * و دان و ستد بیوتات از تحویل و تسلیم مہایانہ شاگرد پیشہ (کہ در برخے بر چہرہ اعتماد کنند و در بعضے بر خدمت چون ۱۶
- عاملہ فیل خانہ و اصطبل و عرابہ خانہ) بہ ہرات انتظام یابد و مشرف ہر کارخانہ در سال دو ہرات ۲۰
- نویسد از فروردین تا شہریور و از مہر تا اسفند ارمند * وجہ دانہ و کاه و جزآن از نقد و جنس و مہایانہ خدمتکاران بر نویسد و بمہر خود رسانیدہ باز دہد * سپس دیوان بیوتات دیدہ وری نمودہ تنخواہ کند و بکمی و افزونی و رسیدہ بکنارہ ہر نگارہ، از تحویل فلانی ہرات نویسد، * مشرف آن کارخانہ پذیرد و بدگار و قبض بنویسد و نشان و مہر خود کند * در نقدی چہارم حصہ را موقوف دارد و آنرا سندے ۱۷
- دیگر گذرد * سپس دیوان بیوتات، ثبت نمایند، بنویسد * پس از آن مشرف بر ہرات و قبض مذکور ۲۵

(۱) [ش] و تن || (۲) [د] با روزانہ || (۳) [د] نماید ||

(۴) [ف] توجیہہ || (۵) [ش ف ا ض د] حکم نقد ||

(۶) [ض د] و تسلیم و مہایانہ || (۷) [ض د] نگاہ دارد ||

ثبت و مهر خود کند * سپس صاحب توجیه مستوفی ناظر دیوان بیوتات دیوان کُل خانسامان مشرف دیوان وکیل نشان و مهر خود نمایند * و در همه جا برآورد همراه بود و زنگردای اشتباه گردد * و چون درین هنگام بمهر اقدس رسد مشرف قبض نویسد و بهمان آئین بدفاتر بگذرد * سپس بر ظهر آن تفصیل وجه نویسد بدین نمط * یک حصّه اشرفی دو بخش رویده یک بهره دام و نرخ معمول نگارد * و بسا اوقات قبض پیشتر از برات بانجام رسد * و فرمان منصب بهمان طرز انتظام یابد لیکن بکاربرد از آن بیوتات نرسد * و در سیورغال پس از مستوفی بدقت دیوان سعادت امضایابد و صدر بعد از نشان و مهر دیوان کُل مهر خویش برگذارد * گاه فرمان بعنوان طغرا بنویسند و در سطر نخستین کوتاه گردانند * آنرا پروانچه برگویند * و آنرا در مقرری بیگمان و شاهزادگان و وظائف اهل سعادت و ماهوار اجدیان و چیلها و برخی پرستاران کارخانها و خوراک اسپان بارگیر کار بندند * گنجور سال بسال تازه ۱۰ سده پژوهش نکند و بهتنها قبض که بنشان و مهر ارکان دولت رسد کامیاب گردند * مشرف بر نویسد و صاحب تحویل مهر خود نماید و بهثبت نمایند دیوان رسد * بدین ترتیب مهر و ثبت شود مشرف مستوفی ناظر بیوتات دیوان بیوتات دیوان کُل خانسامان مشرف دیوان * و در پروانچه اجدیان پس از مستوفی و دیوان و بخشی به ثبت و مهر اجدی باشی رسد چنانچه از مهر بانی و آسان گیری قبض بمهر گیتی خداوند نرسد * سرخط و ابتدای نامه و مبدع نامه و ذبح نامه و ۱۵ عرض نامه (تفصیل زر است که عمل گذار خالصه بدرگاه روانه سازد) و قرانامه (آنچه عمل عامل بر رعایا باز گذارد) و مقاسا (حساب که پس از تنقیح محاسبه تحویلدار از مستوفی باز گیرد) بقدری مهر شاهنشاهی نشان نپذیرد *

آئین پایه نگینها *

فرمان و پروانچه و برات را از پایان گرفتد شکنج چند بردهند * نخستین لخته کم پهنا برکناره شت ۲۰ پیوست جائی که قطع کنند مهر وکیل شود و مقابل آن قدری و ایستر از آن مهر مشرف دیوان چنانچه نیمه بر شکنج درم افتد و همچنین پایان تر از مهر صدر لیکن شیخ عبداللّبی و سلطان خواجه برابر وکیل نگین میگذاشتند * و میانه آن شکنج جای کسی است که رتبه او نزدیک وکالت باشد چنانچه آنکه خان در زمان مُدعم خان و ادهم خان * و میر مال و خانسامان و پروانچی و مانند ایشان در شکنج درم لیکن کمتر در شکنج اول افتد * و دیوان و بخشی از شکنج درم درنگرد و دیوان و بخشی جز ۲۵ و دیوان بیوتات در سوم و مستوفیان در چهارم و صاحب توجیه در پنجم * و قدسی مهر فرار طغرا روی فرمان آراند * و شاهزادگان نیز در تعلیقات بر رو مهر کنند *

(۱) [ض] بگردانند * [د] گردانند * (۲) در [ه] نیست * (۳) در [ش ف د] نیست *

(۴) [ض د] و افراد و مقاسا * [ش] مناسبات *

فرمان بیاضی *

از آنجا که برخی احکام خلافت درنگ برنتابد و هر کس رازدان آن نبود منشور مقدس تنها
 بنگین شاهنشاهی پدرايه گیرد * و آنرا بدان نام خوانند * پیچیده فرمان را دوسر فراهم آورند و تازه
 گره کاغذی^(۱) بر زندق و بلاک ختام شود و مضمون از چشم شیر پوشیده ماند * آنرا از صمغ کنار و بز^(۲)
 پپیل و دیگر درختان بر سازند * موم آسا با آتش نرم شود و از سردی بیفسرد^(۳) و سخت گردد * و
 مستقوم را بزوبین غلغله بر آریند * شکوه افزائی را ایزد پرستی انکارند * منصفداران و احدیان و پیادگان
 بمردم رسانند * و چون ببندگان سعادت گرای رسد راه در خور پذیرد شوند و گوناگون فیدایش بجا آورند
 و بر تازک سر گذاشته سچود سپاس گذاری بزند و رساننده باندازه عاطفت و حالت کامیاب خواهش
 آید * و بفرمایش والا خریطهای عرائض نیز بدان طرز استواری گیرد * افزونی و کمی راه نیابد * و
 شورشها این شگرف اختراع فرونشست و گردانگون کج گرائیها برخاست *
 ۱۰

آئین برگرفتن مواجب *

چون یکی از روشن ستارگی در جرگه سپاه در آید و داغ انظام یابد گزیده سندها بے رنج انتظار
 و خرج خواسته انجام پذیرد * و در وجه طالب دام بنویسند و بهنگام بر آوردن نیمه روید به بهای^(۴) چهل
 و هشت دام * باقی را دو بخش برابر سازند یکی مهر به از نه روید و دیگر دام بجنس دهند * و چون
 فوج روید بر چهل دام افزون از عاطفت شاهنشاهی همان دام یابد و در یک سال یک ماهه را اسپ ۱۵
 و پانزده افزوده و دیگر کالا ستاند * چون خرید ستوران بکار آگهی میشود افزایش زبان نیارد * و همواره
 در سترگ کارها و رسانیدن احکام خلافت احدی دستوری یابد و هر چه بعباس گذاری بدو رسد اگر
 خدمت بشایستی گذارد همگی بخشوده آید و زنه برخی در ماهواره بشمرند * بآموزش پرستاری و
 ستردن نقش تن آسانی بگر در نشت فیداید باحدی پانزده روز باز ندهند و بدیگران یک هفته * و
 قایلین باشی دستوری یافت که از ماهواره مردم خود بیستم حصه بر گیرند و آنرا دستمایه برخی ۲۰
 خرجها بسازند *

آئین مساعدت *

اقطاع دار و ماهواره ستان را ناگزیرے فرایش آید و در معامله دانی بزرهش انعام ستوار نبود
 ازین دو شهریار مهرازدوز کنجویست و میر عوغی جداگانه بساخت * وام جویان کام دل بوگیرند و بیزش
 آبرو و شواش انتظار بر افتاد * نخستین سال بے افزوده اندبار شود * در درم شه ذره هم بخش بر آریند ۴۵
 و در سوم هشتم * در چهارم چارک و از پنجم تا هفتم ده پانزده و از هشتم تا دهم ده هفده و نهم *

(۱) [ش ف اص د] کاغذین || (۲) [ض د] کیکر || (۳) [ه] بفسرد * [ش]

بیفسرد * [ف] بفسرد || (۴) پیچیدگی در هر نسخه * بچشم سی و هشت ||